

nekoliko črtic o tem zanimivem predmetu, in se bode možno takrat ozreti natančneje na ta spis, zato naj opomnim tu samo, da se mi zdi na str. 38 število 4000 let pr. Kr. nekoliko preveliko; drugodi se ogiblje g. pisatelj previsokih števil, katere drugi pisatelji v največji obilici trosijo. Pisava je tu pa tam pretrda in preveč po nemškem slogu zasukana: sicer je pa spis res dragocen. V bodočih Letopisih bode gospod pisatelj redno poročal o izkopinah. — G. Janka B—a spis »Ženitovanjski običaji Belih Kranjcev« (str. 64—84) razvedruje utrujenega čitatelja in nam predočuje prav mično narodno življenje Belih Kranjcev ob najveselejših dogodkih — ženitninah. Iz spisa se kmalu vidi, da je povzet »iz vira«, hvalevredno je, da se je oziral opisovatelj tudi na druge spise te vrste. Upam, da je spis zadovoljil in oveselil vsakega čitatelja. — Istega pisatelja »Križi v Gribljah« je le majhen (str. 85—87) spis narodnega običaja. Vrinili sta se dve pomoti: na str. 80 v. 20 čitaj »izvrtan hleb«, ne pa »izvrsten hleb«, zakaj oni hleb se zove tudi »vrtánj« od »vrtati«; na str. 87 v. 13, pes. 2. čitaj: Tamo ima (ne: i) zelen bor. — G. I. Steklasa nam podaja po svoji navadi zgodovinski spis in sicer »Herbart Turjaški« (stran 88—121): Herbart Turjaški (1528—1575) je znan vsakemu Slovincu, zato je bilo prav umestno, opisati ga obširneje. — Tudi pisatelj sledečega spisa »Starejši slovenski teksti« (122—202), gosp. Vatrosl. Oblak, nam je dobro znan. Zanimiv je v tem jezikoslovnem spisu slov. prevod zakona iz l. 1582; našel ga je rajni Dežman v dolskem arhivu. Največ spisa pa zavzema slovnični pregled jezika starih slov. tekstov. — »Kosovo polje« (str. 205—219) je zemljepisno in zgodovinsko opisal Simon Rutar. Zakaj je ta spis primeren času, tega ni treba praviti: kdo se ne spominja iz šolskega uka Vidovega dne 1389? — Enako je za druge čitatelje zanimiv spis gosp. Ivana Subica: »Fotografija« (str. 220—262). Kdor hoče kaj zvedeti o tej važni umetnosti, pa tudi kdor se hoče ž njo pečati kot amatér-fotograf, v spisu dobi vse polno pojasnil in navodov. Poleg tega ima spis šestnajst malih slik. Ne samo, da bode marsikdo gospodu pisatelju za ta spis zelo hvaležen, nadejati se moremo, da bode pridobil med Slovenci mnogo učencev za to umetno, zabavno in res koristno delo. — »Bibliografija slovenska« (str. 263—281) in »Letopis« (str. 282—294) imata v knjigi stalno mesto. — Pisava v celem Letopisu je pravilna, vseskozi se opaža spretno urednikovo delo, ki je njemu lepa zasluga, a čast Matici.

~~~~~

„**Junaki.**“ Spisal slovenski mladini Franc Hubad, c. kr. gimnazijski profesor. I. knjžica. V Ljubljani. Izdala in založila »Družba svetega Cirila in Metoda«. 1889. (Knjižnice družbe svetega Cirila in Metoda IV. zvezek). 8°. Str. 88. Cena 25 kr. — Knjžica, ki ima na četrti strani dobro zadeto sliko blejskega jezera, sme se imenovati domoljubno delce posebne vrste. Knjige take vrste dosedaj še nismo imeli. Pisatelj je na polju slovstva za mladino že znan. Tu se

kaže kot zvedenega domačega povestničarja. Taki dogodki, taki vzgledi bi se kmalu poizgubili, ako bi jih ne rešila spretna pisateljeva roka. Tu se nam kažejo vzgledi junaštva iz vseh stanov, največ iz vojaškega. In vsi junaki so domačini! Nekateri spisi so naravnost klasične vrednosti: Anton Usar, duhovnik — junak; Matija Pavlin, trobec devetega lovskega polka; Srčne Blejke; Turki pred Radgono. Opomniti pa moramo, da »za mladino« je ta knjžica vendar pretežka, to sem sam izkusil. Mladina vé še malo o polkih, kompanijah in drugih vojaških uredbah. Tu treba ali pojasniti, ali pripovedovanje drugače zasukati. Tudi je za mladino pripovedovanje, kako je Lazarič spodil Francoze iz Istre, predolgo, pretežko. Kaj takega otrok ne umeva.

Gospod pisatelj sam mi priznava brez dvoma, da je tako. Zato bi bilo morebiti bolje, da bi se (ako tudi ne v prihodnji II. knjigi, vsaj v poznejših zvezkih) izpustilo »slovenski mladini«, ker zadnja beseda ima pri nas ožji pomen, kakor n. pr. pri starih Rimljanih dotična beseda. Nič me ni sram povedati, da sem sam rad čital to knjigo in si marsikaj iz nje zapomnil, dasi ne spadam menda več med mladino.

„**Organizacija vojsstva.**“ Cesarskim in kraljevim vojakom v pouk v vprašanih in odgovorih slovenski in nemški spisal in založil Andrej Komel pl. Sočebran, c. kr. major v pok. V Celovcu 1890. Natisnila tiskarna družbe svetega Mohora. 12°. Str. 41. Cena 20 kr. — Mladi čitatelj, ki nisi umel v »Junakih«, kaj je polk in kaj je kompanija, vzemi v roko to knjigo, in ta ti vse pové, kakor tudi se mnogo več drugega. Zares, ta knjiga je zelo rabljiva in zelo potrebna, kajti o uravnavi naše vojne je treba pač vsakemu omikancu kaj vedeti. V gimnazijah se učé, kako je bila razdeljena rimska vojska, kdo so bili vojaki »primi pili« in kdaj »res ad triarios venit« itd.: koliko bolj treba vedeti kaj o domači vojni. Meni bi se zdelo prav pametno, ako bi se v domoznanstvu povedalo v glavnih potezah, kar moramo vedeti o avstrijski vojni. Zato pozdravljam s tem večjim veseljem to rabno knjžico in jo prav toplo priporočam. Za 20 kr. dobi lahko vsakdo — seveda ako se hoče iz knjige učiti — toliko znanja, da ga odslužen prostak ne bode pripravil v zadrego. Dobiva se knjiga v vseh knjigarnah in pri pisatelju (Gradec, Grazbachgasse 40). Da bi nam mogel vrli pisatelj vojaških knjig napisati še mnoga lepa delca!

„**Temeljni nauk o knjigovodstvu.**“ (I. Jednostavno knjigovodstvo.) Poleg letnega poročila deške meščanske šole na Krškem z dodatki. Spisal dr. Tomaž Romih, učitelj meščanske šole na Krškem. Novo Mesto 1890. Tiskal in založil J. Krajec. 8°. Str. 56, z mnogimi dodanimi obrzci in vzgledi. — Kupčijsko znanstvo je pri nas še le v povojih. Poleg knjige »Kupčija in obrtnija« F. Kočevarja nimamo dela te vrste. Zato pozdravljamo z veseljem to knjigo, za katero bodo izšle pač še druge. »Temeljni nauk« je sestavljen prav pregledno in razlagan prav umevno. Najprej čitamo iz trgovskega zakona one člene, ki določujejo trgovsko knjigovodstvo, potem pojašnjuje gospod pisatelj nekatere iz-

raze, katere je treba umeti, razklada bistvene knjige enostavnega knjigovodstva in naposled podaje še praktičen primer iz trgovskega poslovanja. Zato more vsakdo knjigo umeti in se seznaniti s tako važnim knjigovodstvom. Jezik je pravilen, znanstveni izrazi dobro pogojeni, le »razhod« poleg »pripoda« v pomenu »oddaja« mi ne ugaja. Sploh moramo v slovenščini paziti, da ne rabimo prevečkrat sestavin iz korenine »id« in »hod«, ker je to v nemškem, ne pa v slovenskem duhu. Nемец rabi silno rad besedo »kommen«, bodisi v frazah ali sestavah, Slovenec pa ne. Mnogi kupčijski izrazi so v vseh jezikih sprejeti in jih ne kaže sloveniti. Kjer so pa vendar v jeziku posebni izrazi (n. pr. odnos, prenos, menjica), tam bi ne bilo napačno, ako bi bil poleg slovenskega izraza tudi dotični nemški, ker bi bila knjiga rabljivejša. Želeli bi, da bi se bile nekatere besede etimološko razložile, n. pr. storno (na str. 9, kjer naj bi bilo »storno-stavek«, ne »storno — stavek«) rimesa, deviza, trata, trasant . . . A to so le moje posebne misli, s katerimi nečem grajati vrlega dela, kateremu le želim, da bi se dobro razširilo in mili slovenščini polagoma vrata odprlo v kupčijsko — dosedaj večinoma le nemško — poslovanje.

Naj bi pa tudi vrli gospod pisatelj mogel in hotel še z drugimi deli obogatiti naše slovstvo!

„Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.“ Prevel, uvod in komentar spisal Franc Brežnik, c. kr. profesor v Rudolfovem. Maribor 1889. Velika osmerka. Str. 135.

To delo je izhajalo v »Popotniku« in je tukaj v posebni knjigi. M. F. Kvintilijana delo: »Institutiones oratoriae« v dvanajstih knjigah ima namen, poučevati v govorništvu in sicer ne samo z nekaterimi pravili, ampak pokazati hoče, kako naj se vzgaja bodoči govornik za svoj poklic. Zato je v tem delu tudi mnogo naukov o vzgoji, in prav zaradi tega si je izbral gosp. prelagatelj tega pisatelja, da ga »pošlje kot prvega pedagoškega klasika med Slovence«. Gospod profesor nam ne podaje celega Kvintilijanovega dela, ampak samo 1., 2., 10. in 11. knjige pogl. 2. A pred prevodom nahajamo v slovenskem delu jako obširen »uvod« (31 str.), razlagajoč vzgojo in zgovornost pri Rimljanih, socialne razmere v Kvintilijanovi dobi, razvitek govorništva pri Rimljanih, Kvintilijanov načrt vzgoje in pouka, njegove nazore o vzgoji značaja, njegov smoter v vzgoji, jezikovne zasluge. — Komentar pred prevedenim izvirnikom je obilen in točen, ponajveč zgodovinski, tu pa tam tudi samó stvarjen in celó praktičen.

O tej knjigi moremo reči z dobro zavestjo, da je marljivo sestavljena, skrbno izdelana bodisi po vsebini, bodisi po obliki, in z resnobnim duhom, vzornim mišljenjem navdihnena. Žal, da se piše danes pri nas malo knjig, katere bi prevečala ona zavedna modrost, katere bi podpiralo tako temeljito znanje, kakor to knjigo. Dasi nam predstavlja prelagatelj svojega pisatelja z vso vnemo in ljubeznijo, vendar ne gleda samo nanj, kakor bi bil slep za to, kar ni staroklasično. Marveč takoj v prvi opazki izraža

velevažno, temeljno resnico o razmeri klasičnega poganstva in krščanstva, rekoč, da »v starem veku ni bil še duh od narave celó ločen«, a v krščanstvu »ne postane novorojenec samo ud dotične države, temveč tudi ud cerkve, ki mu podeljuje sredstva . . . za srečno življenje po smrti.« Vseskozi se pozna gospodu prelagatelju, kako ga v vseh naukih, v vseh dogodbah, v razmerah zanima najbolj etična ali nravsvena stran. Tudi njegov izvirnik mu zato najbolj ugaja, ker naglašja tako umevno, da je namen človekov: nravnost, »da mora govornik biti poštenjak!«

Kakor je vreden ta duh vse hvale, tako moram tudi z dostojno hvalo priznati gospodu prelagatelju temeljitost in obširnost v znanju, katero razodeva v uvodu in komentarju. Res, da se je mogel opreti na enaka dela v nemškem jeziku, a ves načrt, vse obdelovanje moramo imenovati njegovo lastnino, kar se lahko spozna in presodi. Tudi jezik nam razodeva skrb prelagateljevo: izbran je in čist. Le to treba opomniti, da je tu pa tam pretežak. Res je, da dela tvarina te težave, vendar se dá vsaj nekoliko tudi ta težava v jasnem, gibčnem slogu premagati.

Srčno želim, da bi za prvim takim in tako (!) obdelovanim pedagoškim klasikom prišli na vrsto še mnogi drugi. Želim tudi, da bi gospod profesor v slovensko slovstvo presadil še marsikak drug staroklasičen proizvod, zakaj on ima sposobnost, kakor tudi prava načela in pravo voljo za taka dela. Kje so nasledniki prevodov: »Kritona, apologije, Sofoklejevega Ajanta, Ksenofontovih »spominov na Sokrata« i. dr.?

„Nova pesmarica.“ Zbirka najbolj znanih slovenskih, hrvatskih, srbskih, bolgarskih, čeških, poljskih in ruskih pesmij. Sestavil Ivan Železnikar. V Ljubljani 1889. Založil Drag. Hribar. Tiskala »Narodna tiskarna«. Str. 304. 16°. V platno vezana 1 gld. 20 kr. — V knjižici je 78 pesmij domoljubnih, 35 ljubavnih, 23 napitnic, 42 raznih, 24 hrvatskih, 6 srbskih, 3 bolgarske, 7 ruskih, 12 raznih slovanskih pesmij. — Knjižica je namenjena rabi pri petju. Zadnje »pesmarico« je izdal Razlag. 1872. Na tej sloni sedanja, dasi je drugače in res bolj urejena. Namenjena je odraslim, ki jo morejo rabiti za pevanje. Želimo le, da bi se pri nas petje čim dalje razširilo in priljubilo, lepe pesmice domačile, a slabe opustile. Je-li v tej zbirki vse dobro, o tem naj sodijo drugi. Da ne more biti knjižica brez politične barve, zdi se »pri(!) sedanjih razmerah« samo ob sebi umljivo, in zato mora biti v knjižici (str. III.) neumestna opazka o ruskih pesmih. Zakaj so neki »kočljive«? Ali so češke tudi kočljive? In vendar pravi sestavljalec, da jih je priobčil »razmerno malo«, dasi »so nam najbolj sorodne«. Zakaj torej ne? Nikar ne dražiti brez potrebe!

„Rafael“ ali nauki in molitve za odraslo mladino. Spisal Jožef Krčon, duhovni svetovalec. Z dovoljenjem prečastitega ordinarijata Ljubljanskega. V Ljubljani, 1889. Založila »Katoliška Bukvarna«. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. 16°, str. 350—X. Knjiga v platno vezana 60 kr., v usnju 80 kr., z zlato obrezo 1 gld. — O ti knjigi, kakor o molitveniku g. Fr. Marešiča,